

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	22. august 2019

Sak 066-2019

Strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner

Forslag til vedtak:

1. Styret godkjenner strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner.
2. På bakgrunn av den uklare rettstilstanden og ulik markedssituasjon innen de enkelte tjenesteområdene ber styret om at håndteringen av private ideelle institusjoner vurderes konkret i den enkelte anskaffelse.
3. Styret skal holdes orientert om utviklingen.

Hamar, 15. august 2019

Cathrine M. Lofthus
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

I foretaksmøtet 15. januar 2019 fikk de regionale helseforetakene i oppdrag å øke bruken av private ideelle tjenesteleverandører. Videre ble de regionale helseforetakene bedt om å vedta en strategi og plan for gjennomføring av kravet innen 15. august 2019.

Denne saken omhandler strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner. Videre redegjøres det i saken for den uklare rettsstillingen innen området og den ulike markedssituasjon innen de enkelte tjenesteområdene. Strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner følger som vedlegg til saken.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Bakgrunn

Private tjenesteleverandører, inkludert private ideelle leverandører, er en viktig del av og et viktig supplement til den offentlige helsetjenesten. De står for en stor del av spesialisthelsetjenestene i regionen og det er viktig at potensialet disse aktørene representerer blir brukt på en god måte. Helse Sør-Øst RHF skal ha en strategisk og bevisst holdning til hvordan private ideelle aktører kan benyttes og hvordan de kan bidra med kapasitet, kompetanse og innovasjon.

I foretaksmøte 15. januar 2019 ble de regionale helseforetakene bedt om å vedta en strategi og plan for gjennomføring av følgende krav innen 15. august 2019:

- *sørge for at de ideelle tjenesteleverandørenes andel av private institusjonsplasser økes over tid i forbindelse med innkjøpsprosesser, i den grad det er rettslig mulig og det ikke er til hinder for særskilt begrunnet bruk av kommersielle tilbydere. Dette må skje i et tempo som sikrer effektiv ressursutnyttelse, og som ikke er egnet til å svekke pasienttilbudet i oppbyggingsfasen.*

Det vises her til protokoll fra foretaksmøte i Helse Sør-Øst RHF fra 15. januar 2019; Krav og rammer for 2019, punkt 3.6.4.: Prioritering av ideelle leverandører av institusjonsplasser fremfor kommersielle aktører.

I tilleggskokument av 21. juni 2019 til Oppdragsdokument 2019 fremkommer det videre:

- *Regjeringen er opptatt av å styrke de ideelle virksomhetene. Det er behov for en klar målsetting og at de regionale helseforetakene utarbeider strategier for bruk av ideelle.*
 - *De regionale helseforetakene skal stille samme faglige krav til ideelle og kommersielle aktører som leverer tjenester til det offentlige.*
 - *De regionale helseforetakene skal inkludere ideelle aktører i sitt plan- og utviklingsarbeid. Dialogen med de ideelle må innrettes slik at den ikke medfører brudd på anskaffelsesreglene, særlig prinsippet om likebehandling, og slik at verken ideelle, deres paraplyorganisasjoner eller regionale helseforetak bryter konkurranselovens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid.*
 - *De regionale helseforetakene skal ikke bygge opp og utvikle konkurrerende tilbud til eksisterende tilbud hos private, ideelle aktører*

Helse Sør-Øst RHF har driftsavtaler med fem private ideelle sykehus (Diakonhjemmet Sykehus AS, Lovisenberg Diakonale Sykehus AS, Martina Hansens Hospital AS, Betanien Hospital og Revmatismesykehuset AS). Disse avtalene berøres ikke av problemstillingene i denne saken.

Prioritering av private ideelle leverandører ved anskaffelser er primært aktuelt for fagområdene tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) og psykisk helsevern, men også i noen grad rehabilitering. Innen somatikk er det kun en aktør som definerer seg som ideell, men som også deltar i konkurranser på linje med kommersielle. Innen laboratoriefag og radiologi er det ingen ideelle aktører.

Markeds- og aktørbildet, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og psykisk helsevern

Helse Sør-Øst RHF har i dag løpende avtale med 22 leverandører innen TSB hvorav alle er private ideelle leverandører. Videre har Helse Sør-Øst RHF avtaler med 12 leverandører innen psykisk helsevern hvorav 11 er private ideelle leverandører. Det er i tillegg fem HELFO-godkjente leverandører innen ordningen *Fritt behandlingsvalg* (FBV-leverandører) innen TSB og seks innen psykisk helsevern i regionen.

Basert på erfaringer fra tidligere konkurranser og kontakt med fagfeltet, er det grunn til å anta at FBV-leverandører og aktører som nå er innrettet mot det kommunale markedet vil kunne være aktuelle dersom framtidige anskaffelser innen TSB og psykiske helsevern ikke er begrenset til private ideelle leverandører.

Helse Sør-Øst RHF's erfaringer med anskaffelser innen psykisk helsevern og TSB tilsier at det trolig vil variere betydelig hvor mange tilbydere som kan påregnes om en anskaffelsen eller en delanskaffelse reserveres for private ideelle leverandører.

Markeds- og aktørbildet, tverrfaglig spesialiserte rehabiliteringstjenester

Helse Sør-Øst RHF har løpende avtaler med 29 private leverandører av spesialiserte rehabiliteringstjenester, som omfatter om lag 1200 plasser (i hovedsak døgnplasser). Det er i dag ingen aktører som er godkjent i FVB-ordningen som ikke har avtale med Helse Sør-Øst RHF. Innenfor rehabilitering er 16 av de 29 virksomhetene private ideelle leverandører.

Helse Sør-Øst RHF's erfaringer med anskaffelser innen rehabilitering tilsier at det trolig vil variere hvor mange tilbydere som kan påregnes om en anskaffelsen eller en delanskaffelse reserveres for private ideelle leverandører.

Rettstilstand og handlingsalternativer

Nærings- og fiskeridepartementet sendte ny forskriftsbestemmelse om reservasjonsadgang for ideelle organisasjoner ut på høring den 27. august 2018. Forslaget til forskriftsfesting var ment å klargjøre rettstilstanden innen området, ved å fastslå at det eksisterer et EØS-rettslig handlingsrom for å reservere anskaffelser av helse- og sosialtjenester for ideelle leverandører.

Høring av ny forskriftsbestemmelse ble avsluttet 23. november 2018. Nærings- og fiskeridepartementet har mottatt 50 høringsvar og om lag 60 % støtter innføringen av de nye bestemmelsene. Vedtakelsen av de nye forskriftsbestemmelsene har imidlertid blitt forsinket fordi Eftas overvåkningsorgan ESA (Efta Surveillance Authority) har stilt spørsmål ved om det eksisterer et handlingsrom for å reservere anskaffelser for ideelle aktører i EØS-

retten. Nærings- og fiskeridepartementet har opplyst til Helse Sør-Øst RHF at de vil avvente ESAs vurdering før det tas stilling til hva som videre skal skje med høringsforslaget. Helse Sør-Øst RHF er kjent med at flere av høringsuttalelsene også stiller spørsmål ved om det eksisterer en adgang til å reservere anskaffelser for ideelle leverandører i EØS-retten.

Rettsstilstanden innen området er således uklar og det vil være knyttet risiko for rettslige prosesser dersom man reserverer en anskaffelse for ideelle leverandører nå. Helse- og omsorgsdepartementet har opplyst at ESAs foreløpige vurdering på administrativ nivå er at det etter ikrafttreden av de nye anskaffelsesdirektivene ikke er rettslig anledning til å innføre generelle bestemmelser som gir adgang til å reservere konkurranser for ideelle aktører ved kjøp av helse- og sosialtjenester. ESAs beslutningsorgan, ESA-kollegiet, har imidlertid ikke har tatt stilling i saken enda. Norge har overfor ESA argumentert for at det er i tråd med EØS-avtalen å innføre bestemmelsene.

ESA kan formelt sett ikke åpne sak om selve forskriftsbestemmelsen før den har blitt vedtatt og avventer derfor den videre utviklingen. Helse- og omsorgsdepartementet har opplyst at Regjeringen foreløpig ikke har tatt stilling til hvordan man skal forholde seg til ESAs tilbakemelding på administrativt nivå.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Private tjenesteleverandører, inkludert private ideelle, er en viktig del av og et viktig supplement til den offentlige helsetjenesten. De står for en stor del av spesialisthelsetjenestene i regionen og det er viktig at potensialet disse aktørene representerer blir brukt på en god måte.

I foretaksmøtet 15. januar 2019 fikk de regionale helseforetakene i oppdrag å øke bruken av private ideelle tjenesteleverandører. Videre ble de regionale helseforetakene bedt om å vedta en strategi og plan for gjennomføring av kravet innen 15. august 2019.

Helse Sør-Øst RHF har utarbeidet en strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner. Samtidig er det viktig å påpeke at det er en uklar rettslige situasjonen og administrerende direktør er av den oppfatning at det ikke er mulig å utforme en klar strategi for hvordan de ideelle tjenesteleverandørenes institusjonsplasser kan økes i forbindelse med innkjøpsprosesser på det nåværende tidspunkt. Administrerende direktør anbefaler at dette vurderes konkret i forbindelse med den enkelte anskaffelse. Det vil da sees hen til både den rådende rettsstilstanden som foreligger innen det aktuelle fagområdet og markedssituasjonen for den konkrete anskaffelsen.

Administrerende direktør anbefaler at styret godkjenner plan og strategi for økt bruk av private ideelle institusjoner. På bakgrunn av den uklare rettsstilstanden og ulike markedssituasjon innen de enkelte tjenestemåtene anbefaler administrerende direktør at håndtering av private ideelle institusjoner vurderes konkret i den enkelte anskaffelse. Videre anbefaler administrerende direktør at styret holdes orientert om utviklingen.

Trykte vedlegg:

- Strategi og plan for økt bruk av private ideelle institusjoner

Utrykte vedlegg:

- Ingen